

BAB 1

BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Panalungtikan

Sastra lisan minangka bagéan kabudayaan daérah anu kawilang penting pikeun dimumulé. Sastra lisan bisa jadi ébréhan budaya masarakat minangka unsur kréatifitas budaya jeung unsur kakuatan bangsa (Gusal, 2015, kc. 2). Salah sahiji nu kaasup kana sastra lisan wangun prosa nyaéta dongéng, anu sumebarna ngaliwatan lisan ti hiji generasi ka generasi satuluyna. Ku kituna, sangkan henteu leungit tur dipikawanoh ku generasi anu satuluyna, perlu ayana kagiatan invéntarisasi ku cara ngumpulkeun dongéng-dongéng anu masih sumebar di masarakat.

Ngainvéntarisasi dongéng mangrupa hiji kagiatan ngumpulkeun dongéng anu masih kénéh sumebar di masarakat. Ruhaliah(2015, kc. 99) nétélakeun yén ayana kawijakan sangkan buku bacaan di sakola dieuyeuban téh jadi jalan rempegna kumpulan dongéng anu dirarancang bakal disebarkeun ka sakola-sakola di Jawa Barat. Lian ti éta, dongéng minangka carita anu miboga tujuan ngawariskeun ajén moral (Gusal, 2015, kc. 1). Sok sanajan dongéng teu dipikanyaho pangarangna, dina sababaraha dongéng tangtu sok ngandung ajén-ajén anu méré béja ka masarakatna sangkan apal mana lampah hadé jeung mana lampah goréng anu kudu dipilampah keur ka hareupna.

Jaman kiwari loba masarakat anu teu wanoh kana dongéng-dongéng nu aya di wewengkonna séwang-séwangan. Kitu ogé dongéng-dongéng nu aya di wewengkon Ciamis hususna di Kacamatan Sadananya, anu masarakatna kurang mikawanoh kana dongéng nu aya di sabudereunna. Salah sahiji anu nandakeun yén dongéng-dongéng di wewengkon Ciamis hususna di Kacamatan Sadananya can dipikawanoh ku masarakatna nyaéta dina bahan pangajaran dongéng di sakola anu masih kénéh ngagunakeun dongéng ti wewengkon séjén.

Aya sawatara sakola anu masih kénéh ngagunakeun bahan pangajaran dongéng ti wewengkon séjén. Contona di SMPN 1 Sadananya dina pangajaran

dongéng masih kénéh ngagunakeun dongéng “Sasakala Tangkuban Parahu” tina buku pangajaran *Gapura Basa*. Lian ti éta conto séjénna di SMAN 3 Ciamis anu sarua ngagunakeun bahan pangajaran dongéng ti wewengkon séjén tina buku sumber *Basa Sunda Urang*. Lian ti éta, kiwari di wewengkon Ciamis hususna di Kacamatan Sadananya, dongéng geus langka dipaké atawa dipikawanoh ku masarakatna. Ku kamajuan jaman, barudak leuwih apal kana dongéng-dongéng ti luar negri batan dongéng-dongéng anu aya di wewengkonna sorangan. Ku kituna, ngumpulkeun dongéng-dongéng anu aya di wewengkon Ciamis jadi salah sahiji cara sangkan masarakat mikawanoh kana dongéng nu masih kénéh sumebar di masarakatna.

Ayana ieu panalungtikan pikeun ngumpulkeun dongéng-dongéng di wewengkon Ciamis hususna di Kacamatan Sadananya, sangkan henteu leungit tur bisa dipikawanoh ku generasi anu satuluyna. Lian ti éta, ayana sakola anu masih kénéh ngagunakeun bahan pangajaran dongéng ti wewengkon séjén, panalungtik ngarasa perlu ngumpulkeun dongéng-dongéng nu aya di Kacamatan Sadananyapikeun dijadikeun alternatif bahan pangajaran maca dongéng di SMP.

Nurutkeun Koswara (2010, kc. 89), dumasar kana eusina dongéng kabagi jadi opat jenis nyaéta dongéng sato (*fabel*), dongéng mite (*mythos*), dongéng jalma biasa (*farabel*) jeung dongéng sasakala (*legenda*). Dongéng nyaéta carita ngeunaan hiji hal anu teu kaharti ku akal, teu bener kajadianna jeung sipatna ngahibur tur hayalan. Nurutkeun Yuwono (dina Gusal, 2015, kc. 1) lian ti pikeun hiburan, carita rahayat miboga fungsi pikeun dijadikeun pieunteungeun utamana dina carita anu mibanda pesen moral.

Dina ieu panalungtikan dongéng nu aya di wewengkon Ciamis hususna Kacamatan Sadananya baris dipaluruh ngeunaan ulikan struktural jeung ajén moralna. Nurutkeun Koswara (2007, kc. 14), ulikan struktural karya sastra nyaéta sacara gurat badag ngawengku unsur-unsur téma, amanat, plot/galur, palaku, jeung latar. Lian ti éta, ieu panalungtikan maluruh ngeunaan ajén moral. Suryalaga nétélakeun yén moral téh dihartikeun *susila*, *kasusilaan*. Hadé goréng téh ditangtukeun tina jihad kasusilaan, sikep, kawajiban, budi pekerti, atawa

ahlak. Jadi, moral leuwih nandeskeun kana kualitasna tingkah laku manusa (1993, kc. 10).

Panalungtikan anu ngarojong di antarana anu dilaksanakeun ku La Ode Gusal (2015), anu judulna Nilai-Nilai Pendidikandalam Cerita Rakyat Sulawesi Tenggara Karya La Ode Sidu, eusina medar ngeunaan dongéng minangka bagian tina carita rahayat anu miboga fungsi pikeun méré hiburan sangkan bisa ngawariskeun ajén-ajén moral. Lian ti éta aya panalungtikan ti Hasyim, spk. (2015), anu judulna Invéntarisasi Cerita Rakyat dari Kabupaten Demak Melalui Aplikasi Buku Digital (E-Book) Interaktif, medar ngeunaan ajén-ajén anu aya dina carita rahayat sarta pentingna invéntarisasi carita rahayat sangkan bisa dipikawanoh ku generasi satuluyna. Sarta panalungtikan ti Maulida, spk. (2014) anu judulna Dongéng Jurig di Kacamatan Nagrak Kabupatén Sukabumi pikeun Bahan Pangajaran Maca di SMP, medar ngeunaan ngainvéntarisasi dongéng jurig sarta nganalisis unsur intrinsikna.

Aya sawatara panalungtikan ngeunaan dongéng dina wangun skripsi, contona meunang Habli Rohmat Hadid (2013) anu judulna “Invéntarisasi Dongéng di Kacamatan Nagrak Kabupaten Sukabumi pikeun Bahan Pangajaran Ngaregepkeun di SMP”. Panalungtikan anu dilaksanakeun ku Wildan Devi Wijaya (2010) anu judulna “Carita Rayat di Kecamatan Cisarua Kabupatén Bandung Barat pikeun Bahan Pangajaran di SMP”, anu medar ngeunaan ngumpulkeun carita rayat, ngulik unsur intrinsik dongéng jeung nyusun bahan pangajaran aprésiasi sastra Sunda di SMP. Panalungtikan séjén anu dilaksanakeun ku Shinta Iskandar (2005) anu judulna “Carita Rayat anu Aya di Kacamatan Ciparay pikeun Bahan Pangajaran Sastra di SMP”, ngeunaan ngumpulkeun carita rayat atawa dongéng.

Dina ieu panalungtikan tangtu aya sasaruuan jeung pangbédana jeung panalungtikan saméméhna. Sasaruuan dina ieu panalungtikan jeung panalungtikan anu geus dilaksanakeun ku Habli Rohmat Hadid (2013) nyaéta sarua ngeunaan ngumpulkeun dongéng, papasingan dongéng, struktur dongéng. Bédana ieu panalungtikan jeung panalungtikan saméméhna nyaéta dina ulikanna nyoko kana ulikan struktural nurutkeun Koswara jeung ajén moral nurutkeun Suryalaga.

Jejen Jenab, 2020

DONGÉNG-DONGÉNG DI KACAMATAN SADANANYA KABUPATÉN CIAMIS PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA DONGÉNG DI SMP (ULIKAN STRUKTURAL JEUNG AJÉN MORAL)
Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

Panalungtikan séjénna anu dilaksanakeun ku Wildan Devi Wijaya (2010) nyaéta sarua ngumpulkeun dongéng atawa carita rayat anu maluruh ngeunaan unsur intrinsik dina dongéng. Bédana ieu panalungtikan nyaéta ngulik nilai moral.

Pentingna ieu panalungtikan nyaéta pikeun ngumpulkeun dongéng-dongéng nu aya di Kacamatan Sadananya, sangkan dipikanyaho ku masarakat utamana pikeun generasi satuluyna. Salah sahiji cara anu bisa dilarapkeun nyaéta dijadikeun alternatif bahan pangajaran. Saupama teu aya kagiatan ngumpulkeun dongéng-dongéng, bisa ngabalukarkeun leungitna sastra lisan (dongéng) lantaran henteu dipikawanoh ku masarakatna. Ku kituna, perlu diayakeun panalungtikan kalayan judul “Dongéng- Dongéng di Kacamatan Sadananya Kabupatén Ciamis pikeun Bahan Pangajaran Maca Dongéng di SMP (Ulukan Struktural jeung Ajén Moral)”.

1.2 Rumusan Masalah

Dumasar kana kasang tukang di luhur, rumusan masalah dina ieu panalungtikan nya éta:

- 1) dongéng-dongéng naon baé anu aya di Kacamatan Sadananya Kabupatén Ciamis?
- 2) kumaha struktur dongéng (tema, amanat, galur, latar, jeung palaku) di Kacamatan Sadananya Kabupatén Ciamis?
- 3) naon ajén moral anu aya dina dongéng anu geus kainvéntarisir ti Kacamatan Sadananya Kabupatén Ciamis?
- 4) kumaha ngararancang bahan pangajaran maca dongéng di SMP dumasar tina hasil panalungtikan di Kacamatan Sadananya?

1.3 Tujuan Panalungtikan

1.3.1 Tujuan Umum

Tujuan umum ieu panalungtikan nyaéta pikeun ngumpulkeun dongéng-dongéng anu aya di wewengkon Ciamis hususna di Kacamatan Sadananya sangkan dipikawanoh ku generasi satuluyna ku cara dijadikeun bahan pangajaran.

Jejen Jenab, 2020

DONGÉNG-DONGÉNG DI KACAMATAN SADANANYA KABUPATÉN CIAMIS PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA DONGÉNG DI SMP (ULIKAN STRUKTURAL JEUNG AJÉN MORAL)
Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

1.3.2 Tujuan Husus

Ieu panalungtikan miboga tujuan husus pikeun:

1. mikawanoh dongéng naon waé nu aya di Kacamatan Sadananya Kabupatén Ciamis ku cara ngadéskripsikeun hasil panalungtikan;
2. maluruh struktur tina dongéng-dongéng nu geus kakumpul ti Kacamatan Sadananya;
3. maluruh ajén moral anu nyampak dina dongéng-dongéng nu geus kakumpul ti Kacamatan Sadananya; jeung
4. ngararancang bahan pangajaran maca dongéng tina hasil panalungtikan di Kacamatan Sadananya pikeun alternatif bahan pangajaran maca dongéng di SMP.

1.4 Mangpaat Panalungtikan

1.4.1 Mangpaat Tioritis

Ieu panalungtikan dipiharep bisa nambahan atawa ngeuyeuban kabeungharan sastra Sunda buhun hususna dongéng di Kacamatan Sadananya Kabupatén Ciamis.

1.4.2 Mangpaat Praktis

1) Pikeun panalungtik

Bisa nambahan pangalaman dina panalungtikan sastra Sunda buhun salah sahijina dongéng anu aya di wewengkon séwang-séwangan.

2) Pikeun widang atikan

Hasil ngumpulkeun dongéng-dongéng bisa dijadikeun alternatif bahan pangajaran maca dongéng di SMP.

3) Masarakat Umum

Sangkan dipikawanoh tur dipikareueus ku masarakatna, ieu panalungtikan ogé bisa dijadikeun sumber référénsi pikeun panalungtik séjénna sangkan maluruh hal-hal séjén anu patalina jeung sastra.

1.5 Raraga Tulisan

Raraga tulisan dina ieu skripsi ngawengku lima bab, Bab I Bubuka ngawengku kasang tukang panalungtikan, rumusan masalah, tujuan panalungtikan jeung mangpaat panalungtikan. Dina Bab II dipedar ngeunaan ulikan tiori anu ngawengku tiori ngeunaan jenis-jenis dongéng, ulikan struktural jeung ajén moral, sarta wangenan bahan pangajaran. Dina Bab III dipedar ngeunaan métode panalungtikan anu ngawengku desain panalungtikan, metode panalungtikan, sumber data panalungtikan, prosedur atawa galur panalungtikan, téhnik ngumpulkeun data, instrumén panalungtikan jeung téhnik ngumpulkeun data. Dina Bab IV hasil panalungtikan ngeunaan dongéng-dongéng di Kacamatan Sadananya Kabupatén Ciamis anu satuluyna dianalisis ngeunaan ulikan struktural jeung ajén moral sarta milih dongéng tina hasil panalungtikan pikeun dijadikeun alternatif pikeun bahan pangajaran maca dongéng di SMP. Dina Bab V dipedar ngeunaan kacindekan tina panalungtikan anu geus dilaksanakeun jeung saran dimangpaatkeunana hasil panalungtikan.